

**MİLLÎ EĞİTİM ŞURALARINDA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME İLE İLGİLİ  
KARARLARIN BETİMSSEL ANALİZİ**

**DESCRIPTIVE ANALYSIS OF TEACHER TRAINING DECISIONS IN NATIONAL  
EDUCATION COUNCILS**

**Sinan BAYAT**

Millî Eğitim Bakanlığı/Malatya, sinanbayat44@gmail.com,

<https://orcid.org/0000-0002-5240-4774>

**ÖZET**

Bu çalışmanın amacı, 1939-2010 yılları arasında toplanan Millî Eğitim Şûralarında öğretmen yetiştirme ile ilgili hangi kararların alındığını ortaya koymak ve bu kararları tarihsel bir bütünlük içinde değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda, ilgili şûra kararları doküman incelemesine dayalı betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiş, sadece öğretmen yetiştirme ile doğrudan ya da dolaylı ilişkili maddeler araştırma kapsamına alınmıştır. Bulgular, bazı Millî Eğitim Şûralarında öğretmen yetiştirme ile ilgili hiçbir karar alınmadığını, bazı şûralarda konuya sınırlı düzeyde değinildiğini, bazı şûralarda ise gündem ve kararların büyük ölçüde öğretmen yetiştirme sürecine odaklandığını göstermektedir. Özellikle 7., 11., 12., 15., 17. ve 18. Millî Eğitim Şûralarında öğretmen yetiştirme politikalarının hizmet öncesi ve hizmet içi boyutlarıyla daha sistematik biçimde ele alındığı görülmüştür. Araştırma, öğretmen yetiştirme politikalarının tarihsel gelişimini izleme ve güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden değerlendirme açısından önemli veriler sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar, gelecekte hazırlanacak şura gündemlerinde öğretmen yetiştirme konusuna daha bütüncül, tutarlı ve sürdürülebilir bir bakış açısıyla yaklaşılmasına önemli düzeyde katkı sağlayabilir.

**Anahtar Sözcükler:** Milli Eğitim Şuraları, Öğretmen Yetiştirme, Öğretmen.

**ABSTRACT**

The aim of this study is to reveal which decisions regarding teacher education were taken in the National Education Councils convened between 1939 and 2010, and to evaluate these decisions within a historical framework. In line with this purpose, the relevant council decisions were analyzed through a descriptive analysis method based on document review, and only the items directly or indirectly related to teacher education were included in the scope of the research. The findings indicate that no decisions regarding teacher education

were taken in some National Education Councils, that the subject was addressed to a limited extent in some councils, and that in others, the agenda and decisions largely focused on the teacher education process. It was observed that teacher education policies were handled more systematically-both in terms of pre-service and in-service dimensions-particularly in the 7th, 11th, 12th, 15th, 17th, and 18th National Education Councils. The study provides important data for tracing the historical development of teacher education policies and reassessing them in line with current needs. The results obtained may significantly contribute to adopting a more holistic, coherent, and sustainable perspective on teacher education in future council agendas.

**Key Words:** National Education Policy, Teacher Training, Teacher

## 1. GİRİŞ

Nitelikli eğitim, nitelikli öğretmen, öğretmen yetiştirmenin odak noktasıdır. Öğretmen yetiştirme çalışmalarının çoğu eğitim sistemindeki öğelerin süreç içinde değişiminden, gün koşullarına nicel ve nitel olarak yetmemesinden kaynaklanmaktadır. Öğretmen yetiştirme programları; yetiştirilecek kişilerin seçimi, belirli bir süre ve plan program dâhilinde eğitimleri (hizmet öncesi eğitim), kadroya alınacak olan öğretmen adaylarının seçimi (kamu personeli olarak atanma) ve görev başındaki öğretmenlerin eğitimleri (hizmet içi eğitim) aşamalarından oluşmaktadır. Bu denli önemli ve kapsamlı bir konu olan, öğretmen yetiştirme çalışmaları ülkemiz gerçekleri ve beklentileri açısından olduğu kadar gelişmiş ülkelerin benzer programlarıyla kıyaslanarak da pek çok çalışmanın konusu olmuştur (Başkan, Aydın ve Madden, 2006; Akdemir, 2013).

Eğitime paydaş olacak veya olabilecek tüm taraflar, öğretmenlerin nitelikleri konusunda istenilen düzeyde olmadıklarını ve dolayısıyla yeterli bir düzeye gelebilmeleri için farklı çalışmaların yapılması gerektiğine ilişkin görüşler belirtmektedirler (Yaylacı, 2013). Eğitim politikalarının hazırlanması, uygulamaya konulması ve uygulama çeşitliliği; bu eğitim politikalarını doğrudan etkileyen, eğitim çalışmalarına anlam katan ve eğitimin hizmetleri süreçlerinin başlatıcısı, geliştiricisi, uygulayıcısı olan öğretmenlerin niteliği eğitim sistemlerinin vazgeçilmez durumudur. Bu nedenle, politikacıların eğitim sistemlerinde uygulanan değişimlerin temeline öğretmenleri yerleştirmişlerdir. Bu değişimlerin ve yenilikler, temel olarak öğretmen yetiştirme, istihdam ve hizmet içi eğitim gibi bir dizi çalışmayı kapsamaktadır (Mete, 2013).

Eğitimin, dolayısıyla öğretmenlerin sorunlarının ele alınıp tartışıldığı bilimsel toplantıların başında, ilki 1939'da yapılan, en sonuncusu 2014 yılında yapılan Millî Eğitim Şûraları gelmektedir. Millî Eğitim Şûraları, Türk eğitim tarihi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın ve Türk Millî Eğitim Sistemi'nin en yüksek danışma organıdır. Şûralara, Millî Eğitimle ilgili politikaların çizilmesinde, yol gösterici rolü verilmiştir (Deniz, 2001). İlk Milli Eğitim Şurasından başlayarak Türk Eğitim Sisteminin oluşturulması, geliştirilmesi ve eğitimle ilgili bütün sorunların ele alınıp her bir sorun için çözümlerin üretilmesi bakımından Milli Eğitim Şuraları çok önemli bir yere sahiptir.

Millî Eğitim Şûraları, Millî Eğitim Bakanlığının üst düzey yöneticilerinin, araştırmacıların, bilim insanlarının, eğitimcilerin ve eğitimle ilgili diğer paydaşların temsilcilerinin katıldığı ve Türk Millî Eğitiminin sorunlarının, sıkıntılarının ele alınıp tartışıldığı, çözüm yollarının arandığı geniş tabanlı ve bilimsel niteliği bulunan toplantılardır. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından itibaren, farklı tarihlerde, farklı isimlerle bu tür toplantılar yapılmıştır. Günümüze kadar eğitim sistemimizin şekillenmesinde, eğitim sistemimizin çağın koşullarına ayak uydurmasına ve çeşitli eğitim sorunlarının çözümünde bu şûralar çok önemli işlev görmüşlerdir (Aydın, 2009).

Milli Eğitim Şurası, günümüzde Talim Terbiye Kurulu tarafından yapılmaktadır. Talim Terbiye Kurulu kurulmadan önce, Talim Terbiye Kurulunun görevlerini yerine getiren Telif ve Tercüme Heyeti vardı. Telif ve Tercüme Heyeti, 1921 yılında Kurtuluş Savaşı döneminde kurulan en önemli kurumlardan birisidir. Telif ve Tercüme Heyeti, 1921 yılında Birinci Maarif Kongresini, eğitim tarihimizde ilk sistemli çalışma olan ve 1923 yılında toplanan Birinci Heyet-i İlmiye çalışmalarını, eğitim ve kültür sorunlarını görüşmek üzere 1924'de İkinci Heyet-i İlmiye çalışmalarını, gelişmekte olan eğitim örgütünün sorunlarını görüşmek amacıyla, 1925'de Üçüncü Heyet-i İlmiye toplantısını yapmıştır. Üçüncü Heyet-i İlmiye toplantılarında Bakanlık Teşkilat Kanun Tasarısı hazırlanmış ve 1926 yılında Milli Eğitim Teşkilatına Dair Kanun ile Telif ve Tercüme Heyeti kaldırılarak yerine Milli Talim ve Terbiye Dairesi kurulmuştur.

Milli Eğitim Şuraları, ilki 1939 da olmak üzere sırasıyla; 1943, 1946, 1949, 1953, 1957, 1962, 1970, 1974, 1981, 1982, 1988, 1990, 1993, 1996, 1999, 2006, 2010, 2014, yıllarında toplanmış ve eğitim öğretim sorunları toplantılarda sık sık gündeme getirilmiştir. Şûraların yapıldığı dönemin belirlenen ihtiyacına ve sorunlara yönelik çeşitli görüşler, öneriler ileri sürülmüş ve uygulanmak üzere bazı kararlar alınmıştır. Alınan kararlar, öğretmen niteliğini arttırmak ve öğretmenlerle ilgili sorunları çözmek içindir. Alınan kararlar

bazen sistemi etkilemiş, bazen de sadece tavsiye niteliğinde olmuştur. Bu çalışmada, 1939 ile 2014 yılları arasında toplanmış olan Milli Eğitim Şuralarının alınan kararlarında öğretmen yetiştirme ile ilgili neler yapıldığını ortaya koymaktır (Aydın, 2009).

### **Araştırmanın Amacı**

Bu çalışmanın amacı, 1939-2010 yılları arasında yapılan Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlarda öğretmen yetiştirme ile ilgili hangi kararların alındığının betimsel analiz yöntemi ile ortaya koymaktır.

### **Araştırmanın Önemi**

Milli Eğitim Şuraları eğitim ile ilgili konuların konuşulduğu, eğitim ile ilgili en üst paydaşların katıldığı toplantıların başında gelir. Bu şura toplantılarının belli bir zaman aralığı halinde yapılması, ülkenin eğitim durumunu, geçmişten günümüze şekillenmesini, somut şekilde gösterir. Şuralar da eğitim ile ilgili konular içerisinde öğretmen yetiştirmede bulunmaktadır. Öğretmen yetiştirme bir eğitim sistemin üç temel unsurunda birisidir. Milli Eğitim Şuralarında öğretmen yetiştirme ile ilgili elde edilecek veriler öğretmen yetiştirme ile ilgili hangi seviyeden hangi seviyeye geldiğimizi, geçmişte öğretmen yetiştirme ile ilgili yapılan çalışmaların ne olduğu hangi yıllarda ne yapıldığı ve gelecekte ne yapılması gerektiği gibi durumların tespiti açısından önem taşımaktadır.

### **YÖNTEM**

Betimsel analiz modeli, tarama ve doküman incelemesi gibi çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş belli bir konunun özetlenmesi ve yorumlanmasını belli tema başlıklarına göre sınıflandırılan bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı araştırdığı konu ile ilgili görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla, doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç, elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulması; bilimin gözlem, kaydetme, olaylar arasındaki ilişkileri tespit etme ve kontrol edilen değişmez ilkeler üzerinde genellemelere varma nitelikleri söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışma ile Türkiye’de 1939-2010 yılları arasında yapılan Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlarda öğretmen yetiştirme ile ilgili neler yapıldığını var olan şekliyle betimlenmeye çalışılmıştır. Sadece öğretmen yetiştirme ile ilgili direk veya dolaylı olarak

alınan kararlar incelenmiş, diğer kararlar ile ilgili herhangi bir değerlendirmede bulunulmamıştır.

## **BULGULAR**

Milli Eğitim Şuraları 1939 1. Milli Eğitim Şurası ile başlayıp sırasıyla, 1943, 1946, 1949, 1953, 1957, 1962, 1970, 1974, 1981, 1982, 1988, 1990, 1993, 1996, 1999, 2006, 2010, 2014’de 19. Milli Eğitim Şurası’na kadar yapılmıştır. Türk Milli Eğitim sisteminin oluşturulmasında, geliştirilmesi ve eğitimle ilgili bütün sorunların ele alınıp her bir sorun için çözümlerin üretilmesinde etkin rol alan Milli Eğitim Şuralarının 1., 3., 5., 6., 8. ve 13. Milli Eğitim Şurasında öğretmen yetiştirme ile ilgili herhangi bir karar alınmamıştır. 19. Milli Eğitim Şurası Milli Eğitim Bakanlığı sitesinde sadece gündem maddeleri yayınlanmıştır. Alınan kararlar resmi bir şekilde yayınlanmadığı için araştırmaya katılmamıştır. Diğer şura kararlarında ise öğretmen yetiştirme ile ilgili kararlar maddeleri alınmıştır.

### **2. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 15-21 Şubat 1943

**Dönemin Milli Eğitim Bakanı:** Hasan Ali YÜCEL

“Tarih öğretiminin alan bilgisine sahip öğretmenler tarafından yürütülmesi, tarih öğretmenlerinin yeni bilgileri öğrenmesi için kurslar açılması” istenmiştir. Özellikle “lise tarih dersleri için tarih branşı mezunlarının görevlendirilmesi” üzerinde durmuşlardır.(Aslaner, 2008). 2. Milli Eğitim Şurası’nda ki bu madde ile tarih öğretmenlerinin hizmet öncesinde alanına hâkim olarak yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

### **4. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 23-31 Ağustos 1949

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Dr. Tahsin BANGUOĞLU

Öğretmen niteliği açısından şuranın durumu şu şekildedir: Eğitim Enstitülerine alınacak öğrencilerin iyi bir değerlendirmeden geçirilmesi gerekir ve bu okullar istedikleri veya fakültelerin herhangi bölümüne giremeyip boşta kalan öğrencilerin tercihi olmamalarıdır. Ülkenin batısında çoğu branştan öğretmen fazlasının olmasına rağmen, doğuda öğretmen ihtiyacının bulunduğu, birçok illeri içine alacak bir şekilde Bölge İlköğretmen Okulları açılması, Bölge Öğretmen Okullarına açıldıkları bölgenin çocuklarını ilköğretmen okullarına alarak ve mezuniyet sonunda bulundukları çevreye atanarak sorunun

bu şekilde çözülebileceği dile belirtilmiştir. Öğretmen okuluna bağlı uygulama okulu açılması temenni olarak dile getirilmiştir (Deniz, 2001). 4. Milli Eğitim Şurasında genel olarak hizmet öncesi öğretmen yetiştirme ile ilgili kararlar alınmıştır.

## **7. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 5-15 Şubat 1962

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Hilmi İNCESULU

1962 yılında yapılan Yedinci Milli Eğitim Şurası da, 1939 da yapılan ilk şura gibi eğitim bütün olarak ele alınmıştır. Eğitimi bir bütün olarak ele almanın amacı, 1961’de planlı döneme geçilmesiyle Türk Milli Eğitim sisteminin tamamı incelenerek, bir plan dâhilinde belirlenen amaçlara ulaşma yöneliktir. Bu geçilen planlı dönem ile birlikte, planlı dönemin gerektirdiği kaliteli bir eğitim planlamasına gerek duyulduğu prensiplerinden hareket ederek, eğitimin tüm yurttaki belli bir sistematik işleyiş içinde yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

Yedinci Milli Eğitim Şurası, diğer şuralara göre alınan kararların en çok uygulandığı şura olması yönünden öne çıkmaktadır (Deniz, 2001). Yedinci Milli eğitim Şurası’nda hizmet öncesi öğretmen yetiştirme ile ilgili ilkeler kabul edilmiş, bu ilkeler ışığında ilköğretmen okullarına girecek adayların giriş şartları belirlenmiş, eğitim enstitülerinin bütün bölümlerin öğrenim süreleri üç yıla çıkartılmış, “Eğitim Enstitüsü Kanunu” hazırlanması teklif edilmiş, “Eğitim Bilimleri Yüksek Enstitü’sünün” kurulması teklif edilmiş, “Yüksek Öğretmen Okullarının”, “Eğitim Fakültelerine” dönüştürülmesi teklif edilmiş, “Erkek Teknik Öğretmen Okulu’nun” adının “Erkek Yüksek Öğretmen Okulu” olması teklif edilmiş ve “Erkek Yüksek Öğretmen Okulu’nun” tanımı yapılmış, bu okulun müfredatının yapılması teklif edilmiş, “Kız Teknik Öğretmen Okulu’nun” adının “Kız Yüksek Öğretmen Okulu” olarak değiştirilmesine ve “Kız Yüksek Öğretmen Okulu’nun” tanımı yapılmış, “Kadın Meslek Öğretmen Okullarının” akşam kız sanat okulları için atölye öğretici elemanlarını yetiştiren iki yıllık bir öğretmen okulu olarak tarif edilmesi uygun görülmüştür.

## **9. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 24 Haziran-4 Temmuz 1974

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Mustafa ÜSTÜNDAĞ

Dokuzuncu Milli Eğitim Şura Kararlarında hizmet öncesi öğretmen yetiştirme ile ilgili; öğretmen yetiştiren kurumların yeniden düzenlenmesi, öğretmen yetiştiren yüksek dereceli eğitim kurumlarının yönetici ve öğretmenleri için seminerler düzenlenmesi,

öğretmenleri hizmet içinden yetiştirme ile ilgili; Temel eğitim ve ortaöğretim kurumlarına yeni getirilen seçmeli dersler, çevrenin ekonomik ve sosyal koşullarına ve olanaklarına göre öğrencileri özellikle hayata ve iş alanlarına yönltmeyi hedef tutan derslere öğretmenlerin veya uzman ve usta öğreticilerin seçilmesi, yetiştirilmesi, hizmet içi eğitimlerinin sağlanması, bazı branşlar için ek formasyon kazandırılması amaçlanmıştır.

#### **10. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplantı Tarihi:**23-26 Haziran 1981

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Hasan SAĞLAM

Hizmet içi öğretmen yetiştirme ile ilgili; okul öncesi eğitim kurumları öğretmen, yönetici ve uzman personelin hizmet içi eğitim verilmesi, mevcut öğretmenlerin, yönetici ve uzmanların hizmet içi eğitimden geçirilmesi ile ilgili kararlar alınmıştır.

Hizmet öncesi öğretmen yetiştirme ile ilgili; okul öncesi, temel eğitim birinci kademe, temel eğitim ikinci kademe ve ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirilmesi, öğretmen yetiştiren kurumlara öğretmen ve üst düzey diğer eğitim personelinin yetiştirilmesi ile ilgili kararlar alınmıştır.

#### **11. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 8-11 Haziran 1982

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Hasan SAĞLAM

On birinci Milli Eğitim Şurası öğretmenlerin eğitimi, gelişimi ve sorunlarının görüşüldüğü bir en kapsamlı şuradır diyebiliriz. Öğretmen yetiştirmede ile ilgili ülkemizde ki öğretmen yetiştirme de başlıca eğilimler ve gelişmeler üzerinde durulmuş, öğretmen yetiştirmede üniversiteler ile Millî Eğitim Bakanlığının yakın bir iş birliğinde bulunmaları, Öğretmen yetiştiren fakülte ve yüksekokullara kontenjan konulmasını, öğretmen eğitiminde özel alan, meslek bilgileri, genel kültür derslerine özen gösterilmesi gerektiğinin, gerekli görülen alanlarda lisans öğrenimini tamamlayanlar, eğitim fakültelerinde pedagojik formasyon görmek suretiyle öğretmen olarak atanabilmesi, öğretmen yetiştiren kurumların ortak bir program dahilinde hareket etmeleri, öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmen adayları için uygulama alanlarının oluşturulması, öğretmen yetiştirme ile alakalı yurt dışına öğrenci gönderilmesi gibi konular teklif edilmiştir.

Şura'nın ikinci bölümünde öğretmen yetiştirme hizmet öncesi eğitim ile ilgili; öğretmen eğitiminde hizmet öncesi sorunlar ve teklifler, öğretmen eğitiminin genel amaçları, öğretmenlik mesleğinin genel standartları, öğretmen yetiştirmeye ilişkin mevcut sorunlar, öğretmen eğitimi modelinin esasları bu modele dayalı okul öncesi öğretmenliği, temel eğitim öğretmenliği, orta öğretim öğretmenliği, yüksek eğitim öğretmenin eğitimi ile ilgili amaçlar, fonksiyonlar, ilkeler, içerik ve etkinlik kategorileri belirlenmiş, öğretmen yetiştirme programlarında içerik kategorilerinin düzeni ve ağırlığı değerlendirilmiştir.

Şura'nın üçüncü bölümünde hizmet içi öğretmen yetiştirme ile ilgili; eğitim uzmanının eğitimi için model teklifi, eğitim yöneticisi, eğitim müfettişi, eğitim planlaması uzmanı, okul danışmanı, program geliştirme uzmanı, özel eğitim uzmanı, eğitim teknolojisi uzmanı, beslenme eğitimi uzmanı, halk eğitimi uzmanı, ölçme değerlendirme uzmanı gibi uzmanlık alanlarının tanımı ve görev alanları belirlenmiştir,

Şura'nın son bölümünde ise öğretmen yetiştirme hizmet içi kavramının gerekliliği, kavramı, türleri, hizmet içi eğitimin amaçları, hizmet içi dairesinin fonksiyonları, il ve ilçelerde yapılacak olan hizmet içi faaliyetlerinin ilkeleri açıklanmıştır.

## **12. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 18-22 Haziran 1988

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Hasan Celal GÜZEL

Hizmet öncesi öğretmen yetiştirme ile ilgili; şura kararların birinci konusu olan Türk Eğitim Sistemi başlığının alt başlığı olan Genel, Mesleki ve Teknik Ortaöğretim alt başlığında öğretmenlik mesleğine kaynaklık edecek öğretmen liselerinin programına seçmeli derslerin koyulmasına, dördüncü konu olan Eğitimde Yeni Teknolojiler başlığında öğretmen yetiştiren kurumlarda eğitim teknolojisinin zorunlu olarak okutulması ve bu dersleri okutacak öğretim elemanlarının yetiştirilmesine, sadece öğretmen yetiştirme ile ilgili olan üçüncü konuda ise; 21. yy uygun nitelikte öğretmen yetiştirilmesine, anaokulu ve anasınıfı öğretmen ihtiyacı karşılanana kadar bu öğretmenlerin yanına gerekli kurslara tabi tutulmuş lise mezunu kişilerin verilmesine, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet sonrası eğitimine “milli kültür” unsurunun eklenmesine, yetiştiren yükseköğretim kurumlarının Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesine alınmasına (Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı daha sonra adı değişerek Milli Eğitim Bakanlığı olacak), öğretmen liselerinin sayılarının artırılmasına ve belli kriterlerden geçen öğrencilerin liseye alınmasına, üniversitelerde branşlaşmaya giderek öğrencilerin liselerde okuduğu bölüm ile üniversitelerde okudukları bölümlerin eş değer

olmasına, okul öncesi öğretmenliği hariç diğer öğretmenlik fakültelerinin öğrenim sürelerinin dört yıla çıkarılmasına, öğretmen lisesi ve teknik lise mezunlarına üniversite sınavında bölümlerine göre puan avantajı sağlanmasına, öğretmen yetiştiren bölümlere engelli öğrencilerin alınmamasına, öğretmen yetiştiren programların bulunduğu koşullara göre yeniden düzenlenmesine, uygulama imkânlarının arttırılmasına, ihtiyaç duyulan öğretmenlikler için yeni programların açılmasına, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında ki görevli akademisyenlerin niteliğinin arttırılmasına, hizmet içi eğitime katılıp başarılı olan öğretmenlerin desteklenmesine, Öğretmen Eğitimi Genel Müdürlüğü kurularak bütün öğretmenlerin 3 yılda bir hizmet içi eğitimden geçirilmesine, öğretmenlerin öğretmenlikle ilgili yayınlar ile desteklenmesine yönünde kararlar alınmıştır.

#### **14. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 27-29 Eylül 1993

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Nahit MENTEŞE

On dördüncü Milli Eğitim Şurası'nda hizmet içi öğretmen yetiştirme ile ilgili; öğretmenler ve yöneticiler yöneltme fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için, hizmet öncesinde ve hizmetleri esnasında yönlendirilme konusunda yetiştirilecek, okul öncesi öğretmenleri mesleki destek verecek olan "Öğretmen Kaynak Birimleri" kurulmasına yönünde kararlar alınırken;

Hizmet öncesi öğretmen yetiştirme ile ilgili; okul öncesi öğretmenlerin teorik bilgilerini uygulamaya dönüştürmeleri için uygulama anaokullarının açılmasına, çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenliği programı ile anaokulu öğretmenliği programının birbirinden ayrılmasına, sınıf öğretmenliği programına ve okul öncesi öğretmenliği programına birbirlerinin dersi konulmasına, Milli Eğitim Bakanlığı ile YÖK arasında sürekli bir iş birliği sağlamak amacıyla "Öğretmen Yetiştirme Koordinasyon Kurulu" oluşturulması için gerekli çalışmaların yapılmasına yönelik kararlar alınmıştır.

#### **15. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 13-17 Mayıs 1996

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Turhan TAYAN

On beşinci Milli Eğitim Şura Kararlarında hizmet öncesi öğretmen yetiştirme ile ilgili; öğretmenlerin sadece eğitim fakültesinden yetiştirilmesine, farklı branşların aynı tip kurumlarda eğitim almasına, eğitim fakültelerinde ki öğretim elemanlarının öğretmenlikten

gelen kişilerden seçilmesine, Milli Eğitim Bakanlığı ile YÖK arasında iş birliğinin artırılıp ihtiyaca göre öğretmen yetiştirilmesine ve aday seçiminde titiz davranılmasına, öğretmen adayı seçiminde titiz olunmasına, eğitim fakültelerinin programları ile Milli Eğitim programlarının paralellik göstermesine, eğitim fakültesi dışında öğretmen yetiştirilen programların kapatılmasına, öğretmenlik mezunu olmayan adayların öğretmenliğe atanmamasına atansa bile "Öğretmenlik Meslek Eğitimi Programları" da adaylara eğitim verilmesine, öğretmenliğe kaynaklık eden liselerin sayısının artırılmasına, öğretmenlerin hizmet içi eğitimler ile desteklenmesine, öğretmen atamalarında titiz davranılmasına, eğitim politikaların siyasetten arındırılmasına yönelik kararlar alınmıştır.

## **16. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 13-17 Kasım 1999

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Metin BOSTANCIOĞLU

On altıncı Milli Eğitim Şura Kararlarında hizmet öncesi öğretmen yetiştirme ile ilgili; teknik liselerin teknik öğretmenliğe geçmesi için desteklenmesine, teknik öğretmenliğe öğretmen adayı seçiminde yetenek sınavlarının yapılmasına, teknik çalışmaları bilen teknikerlerin dikey geçiş ile öğretmenliğe yönlendirilmelerine, teknik eğitim öğretmenliğinin kaynağının teknik eğitim fakültelerinin olmasına fakat ihtiyaç olduğu durumlarda yakın bölümlerinde teknik öğretmenliğe kaynaklık yapabileceğine, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin çağa uygun öğretmen yetiştirmesine, engelli bireylerin engellerine uygun bölümlere yerleştirilmesine, genel itibarıyla mesleki eğitim öğretmenlerinin çağa uygun yetiştirmeleri bunun için bina, donanım, materyal yerin tamamlanması, mesleğinde öncü olan kişilerin öğretim elemanı olmasına öğretmenlerin mesleki gelişimi için hizmet içi çalışmalarla desteklenmesi gibi çalışmalar ile ilgili kararlar alınmıştır.

## **17. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 13-17 Kasım 2006

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Hüseyin ÇELİK

On yedinci Milli Eğitim Şura Kararlarında hizmet içi öğretmen yetiştirme çalışmalarında özel eğitimde niteliği arttırmak için tüm öğretmenlere özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim öğretim stratejileri konusunda eğitim verilmesine, sınıf öğretmenlerinin sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunma ihtimaline göre hizmet öncesi eğitime yönelik özel eğitim programlarının düzenlenmesi, özel eğitimde öğretmen açığını

tamamlamak üzere sınıf öğretmenlerine hizmet içi eğitim vermek, öğretmen yetiştirmede hizmet öncesi eğitim ile ilgili eğitim fakültelerinin sayısını sınırlamak, eğitim fakültelerinin kontenjanlarını belirlerken popülist davranmamak, öğretmen adaylarının atamalarında titiz davranmak, öğretmen adaylarını çağa uygun yetiştirmek, tezsiz yüksek lisans programlarını tekrar irdelemek, MEB ve YÖK arasında ki iş birliğini arttırmak, öğretmen adaylarının teorik bilgilerini uygulamaya dönüştürecek alanların yaratılması gerektiğini ve “Milli Eğitim Akademisi’nin” işlerlik kazandırılması gerektiği, eğitim fakültelerinin niteliğinin artırılması gerektiği, eğitimin kalitesi için bütün paydaşların eş güdüm halinde çalışması gerektiği, öğretim elemanlarının niteliğinin artırması için çalışmalar yapılmasına, eğitim fakültesi mezunlarının izlenmesi ve öğretmenlikleri boyunca çalışmaları hakkında eğitim fakültelerine geri dönütler vermesi, eğitim fakültesindeki derslerin bilimsel yönlerinin ağır basmasına, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin çağa uygun yetişmesine, kültürel becerilerin arttırılmasına, özen gösterilmesine, eğitici eğitimi çalışmalarının üzerinde durulması yönünde kararlar alınmıştır.

### **18. Milli Eğitim Şura Kararlarında Öğretmen Yetiştirme**

**Toplanma Tarihi:** 01 – 05 Kasım 2010

**Dönemin Millî Eğitim Bakanı:** Nimet ÇUBUKÇU

On sekizinci Milli Eğitim Şura Kararlarında öğretmen yetiştirme ile ilgili Millî Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurulu arasındaki koordinasyon geliştirilmeli, ihtiyaca yönelik öğretmen yetiştirilmeli, formasyon eğitimi veren fakültelerin eğitim programlarına öğretmenlik derslerinin yanında genel kültür genel yetenek derslerinin de verilmesi gerektiği, öğretmenlerin eğitim fakültesinde yetişmesinin önemli olduğunun, öğretmen adaylarının tecrübe kazanacakları okul deneyimi derslerinin önemli olduğunun, Öğretmen Yetiştirme Türk Millî Komitesi öğretmen yetiştirmede önemli bir kurul olduğunun ve yapısının güçlendirilmesi gerektiği, eğitim fakültelerine öğretmen liselerinin kaynaklık etmesi gerektiğine, öğretmen atamada titiz davranılması gerektiğine, yeterli öğretim elemanı ve alt yapısı olmayan yerlere eğitim fakültesinin açılmaması gerektiği, ortaöğretim alan öğretmeni ihtiyacının eğitim fakültelerinden giderilmesi gerektiği ve ortaöğretim alan öğretmenliği programının öğrenim süresinin kısaltılması gerektiği, eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterliliğine sahip olması gerektiği, mezun olan öğretmen adaylarının farklılıklarını en aza indirmek için eğitim fakültelerinin bir uyum halinde çalışması gerektiğine, bilim sanat ve özel eğitimde çalışacak öğretmenlerin hizmet içi

eğitimden geçirilmeleri gerektiğine, eğitim-öğretim yılı başında ve sonunda yapılan mesleki çalışmalarının daha verimli yapılmasına gerektiği, sanat eğitimi alanında eğitim verilecek öğretmenlerin hem hizmet içi hem de hizmet öncesi eğitimlerinde niteliğin artırılmasına, alan dışı atanan öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi, öğretmen yetiştirme programlarından değerler eğitimi ile ilgili dersler koyulmasına ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi faaliyetler ile bu konuyu almalarına, Psikolojik danışma ve rehberlik lisans öğrencilerinin uygulamaya yönelik çalışmalara ağırlık verilmeli, aday rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar rehberlik araştırma merkezlerinde 1 ay süre ile oryantasyon eğitimine alınması yönünde kararlar alınmıştır.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmen yetiştirme çalışmaları geçmişten günümüze gelen, sık sık güncellenme ihtiyacı duyulan bir alandır. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan itibaren eğitim ile ilgili yapılan her bilimsel çalışma ve toplantılarda öğretmen yetiştirme konusu doğrudan veya dolaylı olarak ele alınmıştır. Eğitime ilişkin konuların, sorunların ve çözüm önerilerin tartışıldığı, görüşüldüğü toplantıların başında Milli Eğitim Şuraları gelmektedir. Milli Eğitim Şuralarında Türkiye Cumhuriyetin eğitim sorunların görüşülürken, bu eğitim sorunlarının içerisinde öğretmen yetiştirme meselesi de konu olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında ülkenin eğitim öğretim sorunlarını görüşmek için Telif ve Tercüme Heyeti adı altına toplanan kurul, üç defa Heyet-i İlmiye Kurulu olarak toplanmış, kurul 1926'da son defa toplanmış ve yerini Milli Eğitim Şurasına bırakmıştır. Daha sonra günümüze kadar belli aralıklarla Milli Eğitim Şuraları toplanmıştır. Şuralarda öğretmen yetiştirme ile ilgili kısmen çalışmalar yapılmış olsa da 11. Milli Eğitim Şurasında tamamen öğretmen yetiştirme ve öğretmen sorunlarına ele alınmıştır. Milli Eğitim Şuralarında alınan kararların Milli Eğitim Bakanlığı, politikacılar ve eğitim paydaşları tarafından ne kadar ciddiye alındığı tartışma konusudur. Şöyle ki 1943 yılında yapılan 2. Milli Eğitim Şurasında alınan “Ortaokul ve lise tarih öğretmenliklerine yalnız bu alanda öğretmen yetiştiren kurumların mezunlarının atanması” kararı günümüzde hala uygulanmamakta, hala farklı fakültelerden öğretmenliğe kaynak sağlamaya çalışılmaktadır. Bunun gibi birçok örnek sıralanabilir.

Mili Eğitim Şuraları Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim sistemi ile ilgili sorunları dolaylı olarak veya doğrudan çözüm üretildiği, tavsiye niteliğinde kararlar alan bir kuruldur. Birinci Milli eğitim Şurasında başlayarak çoğu Milli Eğitim Şurasında öğretmen yetiştirme hem hizmet öncesi öğretmen yetiştirme hem de hizmet içi öğretmen yetiştirme ile ilgili kararlar

alınmıştır. Bu alınan kararlar şuraların yapıldığı dönemde, öğretmenlerde olması gereken nitelik durumlarına göre şekillenmiştir. Alınan kararlar çoğu zaman öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerine yoğunlaşmıştır. Bu durum, mevcut öğretmen yapısına uygun öğretmen adaylarının ilk başlarda istenilen seviyede yetiştirilerek daha sonra ihtiyaç dahilinde hizmet içi eğitimden geçirilmesi planlanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre hem öğretme yetiştirmenin geneli ile ilgili hem de branşlar bazında her dönem bir öncekine bir şeyler katarak bir şeyler yapılamaya çalışılmıştır. Alan yazına farklı olması için öğretmen yetiştirme konusunu belli şuralar ile sınırlayıp daha detaylı inceleme yapılabilir. Veyahut bütün şura kararları incelenerek örnek bir öğretmen yetiştirme modeli kurulabilir.

### KAYNAKÇA

- Akdemir, S. A. (2013). Türkiye’de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 15-28.
- Aslaner, N. (2008). *Milli eğitim şûraları ve eğitim politikaları (1939–1946)*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, R. (2009). Türkiye’de öğretmen sorunları açısından milli eğitim şuralarının değerlendirilmesi (1980-2000). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 199-237
- Azar, A. (2011). Türkiye’deki öğretmen eğitimi üzerine bir söylem: nitelik mi, nicelik mi? *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 36-38.
- Başkan, P., Aydın, P. ve Madden, Ö. (2013). Türkiye’deki öğretmen yetiştirme sistemine karşılaştırmalı bir bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 35-42.
- Deniz, M. (2001). *Milli eğitim şuralarının tarihçesi ve eğitim politikalarına etkileri*. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- MEB. (1943). 2. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 15-21 Şubat 1943, [https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29164619\\_2\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29164619_2_sura.pdf).
- MEB. (1949). 4. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 23-31 Ağustos 1949, [https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29164715\\_4\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29164715_4_sura.pdf).
- MEB. (1962). 7. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 5-15 Şubat 1962, [https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29164924\\_7\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29164924_7_sura.pdf).

- MEB. (1974). 9. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 24 Haziran 4 Temmuz 1974,  
[https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29165045\\_9\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165045_9_sura.pdf).
- MEB. (1981). 10. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 23-26 Haziran 1981,  
[https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29165120\\_10\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165120_10_sura.pdf).
- MEB. (1982). 11. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 8-11 Haziran 1982,  
[https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29165200\\_11\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165200_11_sura.pdf).
- MEB. (1988). 12. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 18-22 Temmuz 1988,  
[https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29165252\\_12\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165252_12_sura.pdf).
- MEB. (1993). 14. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 27-29 Eylül 1993,  
[https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29165401\\_14\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165401_14_sura.pdf).
- MEB. (1996). 15. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 13-17 Mayıs 1996,  
[https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29165430\\_15\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165430_15_sura.pdf).
- MEB. (1999). 16. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 13-17 Kasım 1999,  
[https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29165513\\_16\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165513_16_sura.pdf).
- MEB. (2006). 17. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 13-17 Kasım 2006,  
[https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29165619\\_17\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165619_17_sura.pdf).
- MEB. (2010). 18. Milli Eğitim Şûrası, Ankara. 01-05 Kasım 2010,  
[https://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_09/29170222\\_18\\_sura.pdf](https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf).
- Mete, Y.A. (2013). Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda Ve Finlandiya’da öğretmen yetiştirme ve atama politikaları. *Electronic Turkish Studies*, 8(12), 859-878.
- Yaylacı, A. (2013). Öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine ilişkin yaklaşım sorunu. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(Özel Sayı), 25-40.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.